

bujejo kakor te. Če gospodinja vsako leto dobro polovico starejih kokoš izvrže, se ji število kuretine ne bode zmanjšalo, in to zato ne, ker med 100 repi, ki se iztrebijo, je 80 starih, in poginu bolj podvrženih kakor je mlada žival. Treba je pa, da gospodinja, ktera trebi starejo žival od mlade, pozná dobro, kaj je staro, kaj mlado. To pa ni tako lahko. Najbolje je tedaj, da gospodinja novi zárod vsako leto zaznamova, in sicer s tem, da noht enega krempljca prireže in pokrajša, kateri potem ne raste več. Prvo leto naj se zato na levi nogi noht levega kremplja odreže, — drugo leto na ravno tej nogi noht srednjega kremplja in tretje leto tudi na tej nogi noht desnega kremplja. V četrtem letu se začne ravno tako na desni nogi. Čez 5 let naj se ne obdrži nobena kokoš, ker v 5. letu je že vsaka kokoš bolj zanikerna, začne manj jaje leči in tako naprej čedalje manj. Najbolji čas pa za iztrebo starejih kokoš je jesen.

(Da krave dolgo molzejo), je treba prvesnice, to je, take krave, ki so imele prvo tele, kar najdalje je mogoče molsti. Skušnje so namreč do dobrega potrdile, da breje krave vsigdar potem še le v tistem času ob mleko pridejo, v katerem so jih po prvem teletu molsti nehali. Če, postavimo, kravo, ki je po prvem teletu spet se ubrejila, nehamo v 5. mesecu molsti, se bo pri vseh poznejih teletih molža, če ne pred, saj v 5. mesecu ustavila. Če tedaj krava po prvem teletu tudi malo mleka ima, molzite jo najmanj osem mescov in pol, in vidili bote, da ste natoro prisilili k dalji molži, pa treba je, da ji dosti in dobre klaje dajete.

(Majhni svinjaki za pitanje prascov) so za rejo kaj imenitna stvar. Nepokojno svinjo, ki je zlo razsajala, je nekdo mesca kimovca (septembra) kupil. Poleti je hodila na pašo, pa je zlo hujšala. Potem so jo djali v vélik svinjak, da je imela prostora veliko okoli hoditi; čeravno so jo dobro pitali, ji piča ni teknila veliko. Dobre stelje je imela obilo, pa čeravno je spala ponoči, je bila vendar podnevi zlo nepokojna. Ko je gospodar to vidil, prepaži svinjak, da je imela svinja le 8 čevljev po dolgem in 8 čevljev po širokosti prostora. Na to se upokoji poprej nemirna živina, je rada žrla, pa tudi podnevi spala, in kar hitro se je potem spitala.

Živinsko sol

pošilja špedicija in agencija Antona Scheidenberger-ja iz Trsta v sledeče mesta cent z vožnino vred

v Ljubljano po 1 gold. 67 kr. nov. dn.

v Celje po 1 gold. 75 kr. nov. dn.

v Laško (Tüffer) po 1 gold. 75 kr.

do Zidanega mosta 1 gold. 75 kr. nov. dn.

v Marburg po 1 gold. 82 kr. nov. dn.

v Pelčane po 1 gold. 77 kr. nov. dn.

v Ptuj po 1 gold. 83 kr. nov. dn.

v Gradec po 1 gold. 93 kr. nov. dn.

v Varaždin po 1 gold. 90 kr. nov. dn.

v Belak po 2 gold. 34 kr. nov. dn.

Le žaklji se posebej plačajo in sicer nov lep žakelj po 35 krajc., za star žakelj pa po 25 kr. Kdor si hoče od te tržaške špedicije živinske soli naročiti, naj piše v Trst pod napisom: Gospodu Antonu Scheidenberger-u v Trstu (Triest, Via Gepa Nr. 1139).

O civilnem pravu.

Govor dr. Lovro Toman-ov v zboru pravoznanskega društva 16. januarja l. l. *)

Vesvoljnemu človeštvu kakor vsaki edini stvari postavljen je namen od Stvarnika.

*) Iz „Verhandlungen und Mittheilungen der jurist. Gesellschaft in Laibach. 1. Jahrg. 2. Heft. Redigirt von dr. E. H. Costa.“

Temu namenu ne more noben narod se odpovedati, temveč ta namen mora vsakemu biti cilj in konec vsega hrepenenja, mišljenja, razvijanja in djanja.

Na zadnji zemlji osnovele so se države različne. V enih stanuje sam en narod, v drugih v zvezo stopili so mnozi različni narodi.

Narodov namen prenešen je na državo, — dosega tega namena je vsaki državi naloga, ki jo mora prezvesto izpolnovati, kakor mati svojih sinov v vseh primerljajih, pri deljenju pravic in dolžnost.

Napreduje in krepi se država, ki postavi si ta namen za gêslo in vodilo svoje, v zapad in pogin pa pahuje se, ki sebe, svoj obstoj loči od tega namena, ter sebe stavi za svojo namembo preziraje narodov poklic.

Namen in naloga države pa razpada po mnogoverstnih potrebah v dele različne.

Jeden ima varstvo zunanje, drugi znotrajne in še mnogo drugih opravil za predmet.

Varstvo znotranje poglavitno utemeljeno je na postave državljanske, po katerih vežejo se udje države v pravnih razmerah, po katerih se imajo te presojevati v dvombi in pravdi, in ktere imajo veljati vsem državljanom brez razločka enake.

Država mora tedaj postaviti narodom pravila in vodila, posnete iz večne pravice, z njih namenom zlagajoče se.

Spoznanje večne pravice je tedaj prvi vir za dobre pravne postave.

Pa kakor človek ima svoje stopnje življenja: dedinstvo, mladenštvo, moštvo in starost, in kakor razum bistri se in spoznanje množi po teh stopnjah, tako tudi godi se v narodovem življenju.

Mnogo prestali, mnogo skusili so narodi na zemlji v gospodstvu se sledivši.

Kar v preteklih vekih stvarilo se je v dobrih, človeštvu koristnih postav, kolikor žlahnega zrna odrodilo se je v pravoslovnem premišljevanju in v raznih skušnjah narodov, vse zamore biti gradivo za sostavo pravnih postav poznejim narodom.

Preteklo je pred nami že mnogo vremen, zginilo že mnogo izvrstnih v zgodovini slovečih, pa tudi mnogo trinožnih narodov; vrstili so se jasni časi pravnega razuma in pravičnosti; sledile so jim pa tudi temne ure postavnega zapada in okrutne silnosti.

Le kar hranuje v sebi napredek, le kar se zлага z večno pravico in z namenom raznih narodov, more biti dobro seme koristnih postav.

Zgodovina pravnih postav je tedaj drugi vir, iz katerih se zamorejo zajemati koristne postave.

Kakor kristal se je ustanovila naša mogočna država avstrijska na razsipu rimskega cesarstva in njega koscov iz mnogih narodov in mnogih dežel.

Različne postave veljale so v tem ali unem narodu, v ti in drugi deželi. Dôta tega je bila bolj sijajna in vredna od drugega; pravila pravičnosti temu bolj v čislu in v djanju ko drugemu.

Priznati se mora, da bila je vladi skrb posneti bolje blago iz raznih sprejemšin in oživiti ga z duhom večne pravice ter postaviti za vodilo in razsojilo v pravičnih razmerah vseh državljanov. Slišali smo od prečastitega prejšnjega govornika, kako voljo in željo so imeli naši slavni vladarji, da bi bili ustavili izvrstno državljansko ali civilno pravo; slišali smo, kateri slavni pravoučeni možje so se poprijeli pretežke naloge, neboječi se dela in težav, in kako poslednjič postalo iz izrastlo je državljansko pravo ter zagledalo beli svit dneva 1. junija 1811, in kako slovi po celem svetu v čud in izgled.

V naši dragi domovini, ki stala je takrat pod francoskim gospodstvom, razglasilo se je to pravo še le 1. maja 1815. Mi bi imeli tedaj še le pozneje praznovati 50. rojstno obletnico.

Da pa že danes obhajamo to slovesnost, je priča, kako da Slovenci tudi vemo in znamo častiti in slaviti brez za-
držka izvrstne postave; je priča naše hvaležnosti do stva-
riteljev njih, do vladarjev in pravaučenih mož, je priča, da
smo dobri in zvesti državljani.

Z nadušenjem in ponosom pa moram v tem trenutku
in pri tej priložnosti obhajati spomin moža, našega rojaka,
ki je bistrega uma, pravičnega srca, navdan prave večne
pravice udeležil se pri sestavi in razjasnjenju tega dr-
žavlanskega prava, ki je na Cesarjevo povelje leta 1811
na dovršeno delo nastavljal zadnjo oestro svojo pilo, ki je
zato sprejel posebno zahvalo Cesarjevo in ki je posled
mnogih še drugih spisov postal prvak med avstrijskimi
pisatelji na polju pravoslovnem.

Ta veljak je Tomaž Dolinar, rojen blizu Loke 11.
decembra 1760 v čistih gorenskih zrakovih, umrl 15. fe-
bruarja 1839 na Dunaju. Sin prostega očeta se je dvignil
na prestol dušne sijajnosti, da sveti, celemu pravoslovnemu
svetu znan, v slavo in čast naši domovini. Vsak narod časti
svoje veljavne može; tudi mi jih moramo slaviti, ter poka-
zati, da dušna moč, dušni razvitek sinov našega naroda
nam je največji ponos. Zato z Vami, slavni in častiti go-
spodje, se radujem neskončno, da mi je dana prilika, slav-
nega rojaka poslati v milem maternem jeziku.

Naj se kakor koli misli o zakonskem pravu od njega
posebno zjasnjenem iz obzira čisto civilnega ali cerkve-
nega, to je gotovo, da prijatelj ali nasprotnik obzira Doli-
narjevega, v zakonskem pravu mora občudovati bistrum-
nost, doslednost in jasnost Dolinarjevih pravospisov. O tem
med nami Slovenci ne sme biti razločka. Rekel sem zato,
da radujem se ga spomniti v maternem jeziku, ker on sam
ga je cenil visoko, ko je v svojih spisih obstal, da vseh
svojih mnogih tanko in oestro se ločivnih misel ni mogel
dostojno izraziti v tuji nemški besedi in vendar je pisal
tako jasno in določno v nemškem jeziku, kakor noben drug
vseh avstrijskih razjasnjevalcev civilnega prava.

Vem tedaj, da ozira se danes tudi Dolinarjev duh na
nas in da se z nami raduje v dvojnem pomenu. Njegova
slava je zvezana s slavo civilnega prava.

Slave pa vreden je zakon prav državljskih. To pravo
zajeto je iz večne naravne pravice, ker človeštva, vred-
nosti človeka ne prezira nikdar, temveč posebno izrekuje
postavo, da človek ima prirojene pravice svoje, ker po-
stavlja celó v posebnem stavku (§. 7) naravno pravo za
razsojilo nekterih pravnih razmer, ker še nerojenim otro-
kom odločuje pravice in v nezgodnjih okoliščinah rojenim si-
rotam hrano in odgoj, ker v mnogih družih razmerah po-
sesti, služnosti, dedovanja, pogodb, odškodovanja sledil le
takim pravilom, ki se zlagajo kolikor mogoče z naravnim
pravom, in ker tudi je postalo za občno ustavno državno
pravo budivno svetilo.

Poslednja ta vrednost, mislim, je jasna. Človek, ki je
vezan v raznih pravnih razmerah na postave iz naravnega
prava zajete, odgoji in utrdi si v srcu spijočo misel in
željo, da bi tudi veljale med državljani in državo človeštvu
primerne, svobodne postave, da utemeli se tudi v ti važni
ali še važnejši razmeri vsem državljanom enako naravno
pravo. Dokler pravica čista velja med državljani, in ohrani
se sodništvo pravično in pošteno v kaki državi, neugasne
pravice in svobode žar, temveč tli v prsih zaprt, iz katerih
udari v plam hrepenenja po ustavi prave svobode. V tem
obziru je civilni zakonik prednik in budnik naše državne
ustave in hvala Večnemu, da smemo očitno se zbirati in
posvetovati o občnem blagru, da nam dovoljeno je to po-
slednjič izusteno hvalo v državnem zakoniku priznati, da
zamoremo upati, da ravno posled ustave s pomočjo ljudskih
posvetovavcov se bode dalo iztrebiti, kar je v tem zakoniku
zastaranega ali z ustavno svobodo se in naravnim pravom
ne zlagajočega.

Zato se mora zavrniti zvanja in tudi domača preojstra

kritika, ki očita našemu zakoniku mnogo pomanjkljivosti.
Ima jih tudi; saj je delo človeško; al kritika mora gledati
na čase neugodne naše državne preteklosti in če Bog dá,
prišli so časi za nas Avstrijance bolj jasni, v katerih nam
bode mogoče, tudi v zadevah državljskih postav slediti
po viru prave svobode. (Kon. prih.)

Kratek pogled na književnost jugoslavensko.

Naši bratje in sosedje na Hrvaškem srečnejši so že od
nas Slovincov, ker njih jezik vživa že popolnoma pravice,
kterim so se pri nas še le poslednji čas malo po malo za-
čele odpirati vrata. Pri njih se ne tarejo najboljše narodne
sile o trudu za narodne pravice, ampak radostno se obde-
luje samo polje narodne omike. Po takem jim je literatura
tudi praktična; mi Slovenci, ki se nam še tako strašno
zamerja, če po čitavnicah in med seboj rabimo le materni
jezik, obdelujemo najbolj slovniško polje, kar bi moralo
poslednje biti; štokavski bratje pa malo se pečajo s slovni-
cami, pa pišejo posebno lepoznanstvene knjige, namenjene
ne samo za šole, kar mora pri nas Slovincih biti za sedaj
posebna naša skrb, ampak za djansko, praktično življenje.

To nam pokazuje njihova literatura lanskega leta. Nismo
v Ljubljani na tem, da bi mogli naštetih vse ali več del
hrvaških takih knjig; pa kar mi jih je pri roki, potrjuje mi
to resnico. Ker so šolske knjige večidel gotove, izhajajo
knjige ali za omikavni, kratek čas, ali pa za djan-
ske potrebe. Od prve vrste so, na pr., „biedna Mara“,
„Put na plitvička jezera“ (v vojniški granici), „Put u Ita-
liju“, šaljivi spisi g. Jurkovića — vse krasno pisane knjige,
da je veselje prebirati jih. Druge vrste so: odlomci iz
državnega prava hrvatskoga od Račkega, ki sega
posebno v polovini dosti tudi v povestnico slovenskih krajev;*)
kakor prevodi dramatičnih del; da so take dela od praktične
potrebe, vidi se iz tega, ker imajo v Zagrebu narodni svoj
teater, pa so prisiljeni, da zatega voljo nagrade ali darila
podeljujejo za najboljše take dela izvirne in v prevodu. Taki
so „Razbojníci“ Šilerjevi, ki jih je pohrvalil slavnoznani
prevoditelj mnogih Puškinovih del in Šilerjevega Viljelma
Tella. Mi to knjigo kakor tudi druge njegove prevode pri-
poročamo, in njegove „razbojnike“ posebno za tega voljo,
ker je to na posled omenjeno delo od presojevavcov za naj-
bolje priznано dobilo nagrado ali darilo.**)

Naj še omenimo dve druge knjigi, ki jih prav živo pri-
poročamo slovenskim bravcom; prva je prekrasna, že več-
krat pohvaljena Kurelčeva knjiga: „Recimo koju“, ki se
pri gospod Giontini-tu dobí po 75 nov. kr., polna prelepih
misel, pisana v jeziku trdo skrčenem, da morebiti krajšega
ni. Druga, ki je pred nekimi tedni beli svet zagledala, je
„Pismo slovjensko napisano od Račkega; v lepem, glatkem
jeziku uči početek pisanja sploh, in posebno v runah, ob-
širno pa razlaga razmero med glagolico in cirilico, in ra-
dostni priznavamo, da je prav znanstveno. To knjigo pri-
poročamo posebno tudi vsem knjižnicam, akoravno je cena
le en goldinar in 10 novih, tedaj dospevna tudi za druge
spoštovavce dobrih slavenskih knjig. J. M.

Darovi matice zagrebške.

Kakor so „Novice“ obljubile, dajo danes na znanje, da
je Matica ilirska po g. Jakiću vsaki gimnazii slovenskega
jezika 3. dné t. m. poslala od vseh po nji založenih knjig
en natis, namreč:

1. Ban M. Dubrovnik za g. 1851. III. svezak.
2. Demetra dramatička pkušnja II. sv. (Teuta).

*) Vse te knjige, kakor tudi na koncu omenja od Račkega, dobijo
se pri gosp. Giontini-tu.

**) Kdor bi jo želel kupiti, jo dobi po 1 fl. pri uredništvu „Novic“.

divjega kostanja 230. Zraven tega naznanja g. Koderman, da tukajšne šolne pripravljenice po Zemličevem vodilu teoretično in praktično v raznih delih gospodarstva brez plačila podučiva, da bodo sposobni kadaj v svojem za ljudsko omiko važnem stanu tudi obdelavanje zemlje uspešiti.

4. Predsednik popraša: ali bi društveniki pri sprejemu dreves in vinskih trt iz vrta v ceni ali v izbiranju prednost imeti smeli? Na to vprašanje se je enoglasno odločilo, da jim takošna prednost gré; al še le tedaj, kadar bodo stroški za napravo vrta poplačani.

5. Račun od podružničnega vrta potrdi se, in predsednik dobí hvalo za izposojene denarje, kateri so bili potrebni za napravo vrta.

6. Odločilo se je, da bi se središni odbor v Gradcu za sejavno mašino iz Raabthala (Raabthaler Säemaschine) prosil, ker že več let celjska podružnica ni prosila za nobeno oralno orodje in gospodarsko pripravo, katero se iz prineskov za gospodarski časopis kupuje.

7. Gospod predsednik napravi predlog, naj bi se po izgledu sosednih mest v Celji hranilnica osnovala. Predlog je skupščini dopadel; vendar je ravno tako, kakor predlog zavoljo društva za brambo žival na drugo sejo odložen bil, ker je danes že malo časa hodilo.

8. Sklenjeno je bilo, naj se središni odbor vpraša: ali ne bi se mogla svilna gosenca iz Fogare (Fogara-Seidenraupe) za naš kraj dobiti, ki je na Francozkem zlo razširjena, kakor se bere v Halleškem časopisu dr. Otona Uhle-a in Karola Mühler-a.

9. Gosp. Wokaun razdelí izgled Zemličeve knjižice o reji vinske trte in sadnih dreves po načinu Hooibrenka; tudi je česko oralo, ruhadlo imenovano, na ogled postavljeno bilo.

10. Za nove društvenike so bili izvoljeni: Gospoda Gustav Lindner in Jožef Huber, c. k. gimnazijalna učitelja, Fridrich Ballen od Ballensee, c. k. stotnik.

11. Predlog gosp. Maks. Štepišnik-a, da bi se vsaki četrta leta društveniki v sejo poklicali, bil je enoglasno odobren.

12. Ker je vsled društvenih pravil rok predsedništva Wokaunovega pretekel, se je volitev na novo počela. Gosp. Wokaun je enoglasno bil sopet za predsednika izbran. Tudi gosp. odbornik Anton Koderman je sopet izvoljen bil, ki je dozdej službo tajnika zverševal. Ker je pa prosil, naj bi ga te službe rešili, je bil na mesto njega gospod Anton Hlušček za tajnika postavljen.

12. Za poslanca k občni gospodarski skupščini v Gradcu sta bila izvoljena: gosp. Anton Šuša, nadžupnik v Laškem, in gosp. Janez Topeiner, mestjan v Celji, — za namestnika pa: gosp. Jožef Wokaun, posestnik steklarne, in gosp. dr. Štefan Kočevár, zdravnik.

13. Gospodarsko društvo je namenjeno na korist vsem gospodarjem, posebno pa še kmetom, kateri pa so se dozdej malo udeleževali pri posvetovanju v podružničnih sejah. Krivo tega je po misli gospoda profesorja Hluščeka to, da so vse obravnave in vsi govori nemški bili; torej imenovani gospod svetuje, da bi se v sednicah tudi slovenski govoriti smelo, in da bi se sednične poročila pravilno po ljubljanskih „Novicah“ na znanje dajale, ktere kmetje razumejo. In tako je bilo sklenjeno.

Po tem se je sednica sklenila, in zapisnik podpisal.

O civilnem pravu.

Govor dr. Lovro Toman-ov v zboru pravoznanskega društva
16. januarja l. l.

(Konec.)

Postava, ki hoče v vsakem času izpolniti svoj namen, ne sme tedaj ostati mrtva, ker znanosti, zapopadki in omika človeštva tudi ne stojé mrtvi, temveč se množijo, širijo in čistijo.

Postava mora biti seme kalivno in potok živ, da iz semena se izrastujejo nove lepše brsti, da potok se potaka od srca do srca ter se mu prilega kakor trak čvrstiven in vezajoč.

Postava mora biti za državljane živa.

Če se ozremo nazaj v zgodovino avstrijansko, nahajamo mnogo uredb (organizacij) po različnih vodilih. Do poslednjega časa veljalo je vodilo poglavitno: vso državo, ki je sestava raznih narodov in popred samostalnih dežel, „zediniti“ po jeziku, postavah in po vseh drugih raznih razmerah. V tem se je iskala moč; al našla se ni, ker to vodilo je napčno, zoper naravo in namen narodov.

Naravna moč avstrijanske države ne leži v jednosti, ampak v zvezi posameznih udov. Jednota se pri nas ne nahaja, temveč le razlika v narodih, njih jezikih, omiki, veri in drugih lastnostih.

Taka je narava naše države. Naravnosti pa ne sme prezirati nobeden, ne človek, ne narod, ne država, če si hoče ohraniti življenje.

Države naše poglavitno vodilo mora biti tedaj, da vsak narod za se velja in da se spozna za državno samostalno osebo. Vseh teh moči morajo se zbuditi — in složiti: — to je naravna, nepremagljiva moč narodov družine Avstrije.

Blagor naši državi tedaj, ko je jela spoznavati to naravno resnico v izreku enakopravnosti narodov! Da to spoznanje je pravo, je živ dokaz, da poprijemajo se vsi narodi te občne postave.

Ta sprememba v državnem življenju pa tudi zahteva sprememb v vseh raznih razmerah in potrebah.

Tudi državljansko pravo mora biti živo, če hoče biti koristno in narodnemu namenu primerno.

Ta resnica je stara; veljala je vsem pravaučenim že od nekdaj, koliko bolj mora zdaj veljati pri nas!

„Postava — pravi slavni Zeiller — se mora ravnati po različnosti deželnega položaja in podnebja, po omiki narodov, po stopnji verozakonskega, moralnega in politiškega razjasnjenja, po izreji in delovanju, značaju, občutljivosti in premožnosti narodov; — gledé na vse te okolnosti mora se osnovati domače, narodno civilno pravo“. To spoznal je tudi prečastiti prejšni govornik*), ki je rekel, da je bila neobhodna potreba, da osnovalo se je v naši državi narodno pravo, — al mislil o tem je le na nemški narod. Če se to pravilo za en narod v naši državi spozá, se mora tudi pripoznati vsem drugim narodom, ker vsi imajo jednaki namen in jednake potrebe do pravičnih postav. Gotovo je, da spolni se lože ta naloga v državi, v kateri biva le en narod, in teže v državi sestavljeni iz dežel, kjer so že popred veljale različne postave in iz številnih narodov, ki imajo odločne zapopadke o pravnih, verozakonskih in drugih zadevah in se odlikujejo posebno v jeziku jeden od drugega.

Ta pretežka naloga je tudi naši državi; dve važni pravili stojite si nasproti: Na jedni strani želja jednote, na drugi različnost narodov.

Ni mi naloženo, med tema praviloma zdaj potegniti mejo ali iskati zvezo, vendar pa toliko zahteva moj predmet, da izrečem, da vsaka postava, tedaj tudi državljanska, mora biti za vsak narod živa in razumljiva. To priznava tudi slavni Zeiller, ki govori o rimskem, pred sedajnim veljavnem pravu, „da to v tujem jeziku pisano in tujemu narodu dano pravo nikdar ni moglo dostojno namestovati domačega narodnega prava“. Pa še bolj trdno je spoznana ta resnica v razglašenem cesarskem patentu, kateri se tako začne: „Premišljeva je, da je treba, državljanske postave — v popolno potolažbo državljanov zastran varnega vživanja svojih privatnih pravic — ne le po občnih vodilih pravičnosti, temuč tudi po posebnih razmerah prebivavcov ustanoviti, v jeziku, njim umljivem znaniti, in z redno nabero v vednem spominu obdržati“ itd.

*) C. k. rudarski komisar V. vitez Frič.

Iz tega izvira resnica, da mora državljansko pravo v svojem znotranjem in bistvenem zapopadku se prileči različnim potrebam in lastnostim narodov in da se razglasuje in rabi v sodnijah in sploh v pravniskem življenju vsakega naroda v njegovem jeziku, ker le tako pravo se zamore imenovati národno. Če se v tej zadevi stavi en narod čez druge njemu sužne, — če en narod le sprijemlje in vživa postave v svojem jeziku, drug pa v ptujem, je le pravica in pravičnost v državi za en narod, — za druge je krivica in krivičnost.

Slavni Gospodje! pri takem ravnanju pa leži tudi namen narodov na tleh.

Dokazano je brez več potrebnih dokazov, da narodni jezik je telo za postave, njih zapopadek je duša, in da le postava, ki ima svojo narodno dušo in svoje narodno telo, je živa za sleherni narod.

To premišljevanje ni enostransko in ne izvira iz prenapetega rodoljubja, temveč iz prvega pravila, da namen narodov je naloga države in da noben narod se ne more pravično soditi v ptujem jeziku, po ptujih njemu ne razumljivih postavah.

Zato, slavni Gospodje! mora biti našega društva namen, ravno v tem obziru za naš narod skrbeti, če hoče imeti pravo veljavo.

Da naš narod je pravdoljuben in trmast v pravnih rečeh, se očita nam na sramoto, ker se ne pomisli, da tega vzrok ne leži v značaju naroda našega, temveč v dozdanji neprimerni osnovi, po kateri imeli smo večidel postave le v ptujem jeziku in pa nenarodske sodnije.

Skušnja moja dozdana me že dostojno uči, da prežalosten je stan naših selanov, katerim se „justitia“ govori v nerazumljivem jeziku in se jim najimenitnejše pravice o njih blagu in imetju izročujejo s pismom v ptujem jeziku složenim.

Marsikteri misli, da v takem pismu so redno in varno zagotovljene pravice njegove, pa ima v njem zakrito pošast, ki v poznejem času izbudi se za njega prestrašno ter seže neusmiljeno po blagu njegovem, da večidel vsa modrost, vse prizadetje pravdosrednikov, vsa poštenost sodnij in vsa dobrota postav ne more panati več te pošasti, ki jo je izročil in položil v pismo pisar ali iz pomankljivega porazuma ali iz zvižčnosti ali iz še hujih nagibov. Ne samo imetje, tudi poštenost, prostost in celó življenje zna priti pri takem sodništvu v nevarnost, kar nas učijo nesrečne skušnje mnogotere. *)

Pravičnost in sodnijam potrebni zaup zahteva, da postave postanejo žive, kar pa zamorejo biti le tedaj, če se v narodnem jeziku oznanjujejo in izpeljujejo.

Taka postava bode tehtnica pravičnosti vsakemu, tehtaje pravo jednako in gotovo; taka postava bo trdnjava vsakemu državljanu za varstvo imetja in bitja, od ktere bode odletel naskok krivičnih protivnikov; taka postava bode braniven meč in varovaven škit v roki slednjega; taka postava bode gorko in budivno solnce večne pravice za srca in vesti, da v njih bodo vstajale le poštene misli in namere in da tako se poblazijo vsi avstrijski narodi.

Če se bodo zamogli razvijati narodi vsi v solncu enakopravnosti, kmalo bodo dosegli enako stopnjo omike in razjasnjenja. Tako se bode prava pragmatična edinost dosegla v poglavitnih rečeh in pojednačil znotranji bistveni zapopadek — duša postav.

To moremo želeti, ker taka jednakost in edinost je naravna.

Kakor v človeškem srcu ogreva in čisti se krv, ki po raznih pretaka se žilah, — tak bode se v naši lepi državi,

ki je srce vseh evropskih narodov, misel človečanstva in enakopravnosti vsem narodom voditeljka izbudila, ogrevala in vodila življenje složno, pomirivši vse svade in boje.

To doseči je velika namemba Avstrije — velike narodov družine.

Civilno pravo je podlaga pravičnosti; pravičnost nas uči spoštovanje in ljubezen do človeške vrednosti in prave svobode, — za tema moramo hrepeneti, ker v njih leži prava sreča narodov; zato se vzdiguje meni in gotovo tudi vsem pričujočim slavnim gospodom iz globočine srca doneči glas: Slava vladarjem in pravaučenim možem, ki so ustanovili ali pojasnili civilno pravo! Ohrani Bog vsem narodom pravično Avstrijo! Obdrži Bog in okrepi nam svobodno ustavo! Blagoslovi Bog našega Gospoda in Cesarja!

Domače slovstvo.

Cvetje iz domačih in tujih logov, ki ga izdaja gosp. prof. Janežič v Celjovcu, je prišel 3. vezek na svetlo, kateri obsega nadaljevanje Cegnarjevega prevoda Schillerjevega V. Tell-a. Beseda v težkem tem prevodu gosp. Cegnarju tako gladko teče, da je res veselje, in prevod slovenski se izvira nemškega tako naravno oprijema, da isti duh klasičnosti veje v tem in unem. — Potlej pa pravite, da jezik slovenski je reven, neomikan! Reve, strašne reve ste le vi, katerim je „krajnska špraha“ rubikon, čez ktere ga ne morete.

— „Slovenski Glasnik“ v svojem listu od 1. aprila v spisu pod naslovom: „Česa je Slovencom zdaj najbolj potreba?“ ponavlja že mnogokrat izročeno željo, naj bi se osnoval dober političen časnik, pisan prav prosto in lahko razumljiv, in ki bi izhajal vsak teden le dvakrat na eni pōli. „Še bolje bi pa bilo, ako bi htele „Novice“, ki so razširjene po vseh slovenskih krajih, vsaj za sedanje razsodne dneve to prevažno nalogo prevzeti.“ — Spodobi se, da prijaznemu temu vabilu tudi odkritosrčno odgovorimo, da prav radi bi to storili, ako bi le mogli. Al kdor naše mnogostranske opravila pozna, nam bo rad priznal, da nam je to nemogoče. Vredovati se dajo časniki res tudi tako, da vredništvo nima prevelikega dela; al naša vest je tako tanka v tem, da to, za kar smo mi odgovorni, tudi mi storimo vse. In večkrat smo že rekli, da le težkega srca bi se ločili od onega polja, na katerem so „Novice“ blizo 20 let za narod delale. Al potrebo velikega političnega časnika tudi mi živo živo čutimo; zato bi želeli, da gosp. M. Vilhar, ki je ravnokar prosil za dovoljenje novega političnega časnika, bi namesto enkrat v tednu svoj list izdajal saj dvakrat na teden, da bi se spolnile že tolikrat in od toliko strani razodete želje.

Jugoslovanska književnost.

ВОССТАНЬ СРБСКО ПОДЪ КАРАГОРЪЕМ. Pod tem naslovom je izdal v Novem Sadu marljivi ondašnji knjižar Dragutin Hinc knjižico, ktera kratko popisuje na 42 straneh junaško bojevanje Srbov pod Črnim Jurjem za svojo svobodo, ktere jim zapušenim od svojih prijatlov in po grdem izdajstvu osoda takrat še ni mogla nakloniti. — Mično je to berilo in vroče ga priporočamo vsem prijatlom jugoslavenske zgodovine.

— „Podravske jež“ se imenuje nov, samo kratkočasnicam v besedi in slikah namenjen časnik v hrvaškem jeziku, ki bo v Varaždinu izhajal 3krat v mesecu in veljal 3 gold. 40 kr. za pol leta. Pokusni, lepo opravljeni list je že prišel na svetlo. Gradiva novemu listu manjkalo ne bode in tudi iz Slovenskega bo „Jež“ marsiktero humoresko lahko pritiral. Priporočamo ga vsem našim čitateljem, ki razumejo hrvaški.

*) Popolnoma nasproti temu — dragi gospod doktor! — pa misli „Triesterčni“ dopisun, ki jo je te dni pod naslovom „Slov. Gerichtssprache“ vse drugače zakrožil; al kdo more pričakovati kaj drugega od človeka, kteremu je strast že zdavnej možgane zmešala! Vred.